

Ivan vitez Trnski.

(Spisal V. Cajnko.)

Velevažno je v hrvaški zgodovini ilrsko gibanje, s katerim je postala hrvaška književnost „grana (veja) velikoga stabla slovjske prosvjete“, kakor pravi znani učenjak Rački. Iz te dōbe težavnih političnih homatij pa neustrašenega delovanja za narodni preporod vam podajam sliko moža Ilira, ki že čez 50 let blagodejno dela na književnem polju. Ta je dični pesnik in pisatelj hrvaški Iv. vitez Trnski.

Ivan Trnski se je porodil v Rači, kako pol-drugo uro od Belovara, dné 1. vel. travna l. 1819. Oče mu je bil c. kr. učitelj v bivši vojaški Krajini. Ko je v jednajstem letu izgubil očeta, sprejel ga je škof Alagović v za-

grebško sirotišče, kjer se je précej vsem priljubil zaradi lepih svojih duševnih sposobnostij. V petnajstem letu je izgubil tudi mater in sedaj ni imel skoro nobenega domačega človeka, ki bi bil skrbel zanj. Materini rojaki so mu le

včasih poslali kaj obleke. Stric bi mu bil s svojo zadrugo, ki je imela lepo posestvo v rodovitni Podravini, lahko kaj pomagal; ali ker Ivan po

materini smrti ni vstopil v to zadrugo, in ni postal kmeto-valec, kakor je želel stric, ki ni imel sina, ni dobival od njega nikake podpore. Jedino to je storil stric, da je précej, ko je videl, da se Ivan hoče učiti za gospoda, zabíl sod dobrega vina, češ, da bode imel starine, ko bode njegov stričnik pel prvo sveto mašo.

Trnski se je že kot dijak seznanil najprej z Rakovcem in po njem tudi z Gajem, ko je hodil po „Danico“ za svojega dobrotnika Švegliča, prefekta v sirotišču, ki je za

njega skrbel po očetovsko. Gaj je précej spoznal v Trnskem lepe duševne sposobnosti za hrvaško knjigo in da bi mu jih oplemenil, dajal mu je stare dubrovniške pisatelje: Gundulića, Palmotića in druge. — Prvence, katere je Ivan Gaju in Ra-

Ivan vitez Trnski.

kovcu donašal, hvalil je Gaj, a Rakovac je pohvalivši ga zahteval več natančnosti in pravilnosti v obliki.

Kmalu potem se je Trnski seznanil z Ivanom Mažuraničem, ki je prišel v Zagreb na pravniško akademijo in je v začetku Trnskemu popravil več pesmij. Leta 1837. je zložil Trnski pesem na slavo kralju Ferdinandu, v kateri ga prosi, da brani verne Slované. Ker so to pesem preložili na češki jezik, in ker sta pohvalila Gaj in Rakovac neko njegovo pesem, o kateri je rekel Gaj: „takvu pjesmu može spjevati samo ugladjeni, miloriek Dubrovčanin“ vzbudilo je to Trnskega, da se je popolnoma udal pesništvu in sklenil ž njim buditi svoj narod.

Želje materine in sorodnikov, da bi postal duhovnik, ni izpolnil, ker je mislil, da ni poklican v ta stan. Po dovršenih gimnazijskih naukib je dobil krajiško ustanovo in tako šel v Gradec, da se pripravi za upravnega uradnika v Krajini. — V Gradcu se je učil slovenščine pri profesorju Kvasu in se hitro seznanil s Trstenjakom, Muršecem, Macunom in Lavričem, s katerega sestro se je pozneje tudi poročil. Ob neki priliki je pridobil tukaj Jarničevo Dragojlo, da je pisala za hrvaško književnost. — Trnski je v Gradcu marljivo dopisoval z Vrazom, ali mnogo teh pisem se je izgubilo pri večkratni selitvi Trnskoga. Vraz mu je pošiljal svoje pesmi na ogled in mu poročal o narodnem gibanju na Hrvaškem, posebno pa v Zagrebu. Tukaj je preložil Trnski prvokrat Schillerjevo pesem „Zvono“¹⁾, zaradi česar ga je Kvas javno pohvalil na vseučilišču. — V Gradcu je bil Trnski priljubljen ne samo med slovenskimi in hrvaškimi tovariši, celó mnogi slovanski imenitniki so ga tako čislali, da so ga obiskovali. In tudi drugi so ga radi imeli med seboj.

Na potovanju v Dalmacijo l. 1839., koder je širil Gajevo idejo, seznanil se je s hrvaškima pesnikoma Petranovićem in Kaznačićem in s črnogorskim vladiko in pesnikom Petrom Njegušem. Na izprehodih po graški okolici je navduševal tovariše za petje slovenskih in hrvaških pesmij.

¹⁾ To pesem je Trnski pozneje še dvakrat preložil, tretji prevod je bil izdan leta 1887. tudi v meri izvirnikovi.

Po dovršenih pravniških naukib l. 1841. v Gradcu je prišel v Zagreb. Gaj ga je nagovarjal, naj bi prevzel uredništvo „Danice“. Trnski ni sprejel uredništva, ampak je precej stopil v državno službo, katero je opravljal vestno, kakor malokateri uradnik v Krajini. Služil je najprej v Petrinji kot upravni vajenec in je že v začetku pokazal pravo ljubezen do svojega naroda in posebno pazil, da bi se komu ne zgodila krivica. Saj sam poje l. 1845., česar se je tudi držal celo življenje:

Nevjera nam crno zlo,
Šeprtlja¹⁾ nam mrzak drug,
Lažac nije drag;
Nepravda nam grlu kost,
A od mita draži post!
Svak poštenjak naš je brat.

Že l. 1842. so mu poverili samostalna opravila v Divuši, kjer se je vsem priljubil, posebno pa duhovnikom. Trnski je sploh v celem svojem življenju spoštoval duhovnike kot najkrepkejši steber domoljubja in hrvaške književnosti. V pesmi „Pobratimstvo“ poje:

Vrli naši svećenici,
Molitvu će svrh nas reći,
Što l' zapjeva brat sestrici,
Od srca će srcu teći.

Pa tudi Trnskoga so odlikovali mnogi cerkveni odličnjaki, kakor Haulik, Dobrila, Kralj, Strossmayer, Posilović in drugi. Iz Divuše so ga še istega leta prestavili v Glino k osrednji upravi I. banskega polka, kateremu je prav takrat postal zapovednik poznejši ban Jelačić. Trnski se je hitro prikupil Jelačiću z marljivostjo in odkritosrčnostjo, posebno pa s svojimi pesmimi, s katerimi je vspodbujal Krajišnike:

Uz svoga neka stoji svoj,
Nek složno Hrvat bije boj
Za kralja, narod, dom!

S pesmijo „Ljubimo te, našo diko“, katero je posvetil Jelačiću, pridobil je celó Trnski in domoljubni župnik Marić Jelačića za narodno stvar. — Ko so se potem blagoslavliale nove zastave pri krajiških polkih, zložil je Trnski več prav lepih junaških pesmij, izmed katerih se je „Banovačka“, kakor tudi „Ljubimo te, našo diko“ kmalu popevala po celi Krajini. — Spoznavši

¹⁾ izgovor, opravičevanje.

nadloge in reve krajiške, toguje Trnski, ker se je

Napried trgo narod svaki,
Množec znanje, tekuć blago,

samo Krajišnikom to ni bilo mogoče, ker so morali vedno paziti, da ne pride neprijatelj.

Leta 1846. so prestavili Trnskega v Majo, a od ondod že istega leta v Vrginmost. Od tod je v Karlovac leta 1847. spremil Jelačića, ki se je ondi z domoljubnim govorom poslovil od svojih „banovcev“, idočih v Italijo. — Ko je l. 1848. postal Jelačić hrvaški ban, zlagal mu je Trnski odgovore za deputacije, katere je končaval z besedami: „što Bog daje i sreća junačka“, in tako so te besede postale pozneje geslo junaškega bana Jelačića. — Pri banskem posvetovanju, katero je potem sklical Jelačić, zahteval je Trnski, naj se v vojaški Krajini namestu službene nemščine uvede hrvaščina. Ali tega ni dosegel. Jelačić mu je res obljubil, da se to zgodi kmalu, a slavni ban ni tega dočakal.

V Vrginmostu, kjer je postal Trnski nadporočnik, preložil je „Kraljedvorski rokopis“, napisal „Zvekan opet na svietu“ ter zložil mnogo domoljubnih pesmij. Zaradi pesmi „To bi liepo, to bi krasno bilo“ bi bil imel celó sitnosti, ker je v njej pokazal svoja domoljubna čustva, ko bi ga ne bil Jelačić obranil, pozvavši ga v Zagreb k osrednjemu oblastvu za Krajino. V Zagrebu je poleg mnogih opravil preložil za beletristiški list „Neven“ Puškinovega „Zarobljenika“ in „Bahčisarajski vodomet“; „Onjegina“ pa je dovršil šele leta 1866.; ta izborni in vestni prevod je podala leta 1880. „Matica Hrvatska“ svojim udom. Od l. 1854. do 1858. je preložil zaradi mnogih službenih opravil, katera je imel kot poročevalec prvega banskega polka, samo Puškinovo „Plemkinja kao seljanka“ in zložil nekoliko pesmic, pregledaval rokopis velikega Šulekovega slovarja in Preradovićeve pesmi. Preradoviću je marljivo dopisoval in pošiljal svoje pesmi na ogled, kakor tudi Preradović svoje njemu. Zato i Trnski poje Preradoviću:

Neće pjesmi spasti ciena,
Dok je roda i plemena
Što svojata oba nas.

Leta 1858. so poslali Trnskega v Mitrovico zlasti zaradi domoljubja, ker ni nigdar pozabil,

da ga je rodila hrvaška mati. Saj sam tudi poje:

Našeg roda nij' nas stid.

Pa tudi zaradi pravičnosti so prestavili Trnskega, ker ni hotel kakor drugi v Krajini za mito storiti krivice:

A tko vara ili šara,
U kog nije za dom mara,
Sram ga bilo, nek se krije,
Medju nami da ga nije!

Imenovavši ga za kapetana za zasluge, katere si je dobil v svojem vestnem uradovanju, so ga prestavili iz Mitrovice v Belo Crkev, kjer je zložil nekoliko pesmic za hrvaške in srbske liste in za čitanko 4. razreda ljudskih šol. V tem času je bil v Belemgradu in se seznanil z učenim Daničićem. — Iz Bele Crkve so ga pozvali na Dunaj, da sodeluje pri izdelovanju novih zakonov za Krajino. Na Dunaju je odločno zagovarjal pravice svojega krajiškega naroda, katerega je v več pesmih proslavil:

Gdje se je bitka najžešće bila,
Ondje se Krajina hrvatska borila!

Trnski ni bil zadovoljen v Banatu ter si je na Dunaju izprosil, da so ga l. 1860. prestavili v Slunj. Slunjani so ga imeli tako radi, da so ga l. 1864. izvolili za poslanca v deželni zbor. — V Slunju je dobil za zasluge pri upravi naroda Franc Jožefov red. A leta 1862. ga je odlikovalo tudi učeno društvo v Belemgradu, izbravši ga za dopisujočega uda. — L. 1863. je poklical Trnskega Filipović, da bode aktuar na srbskem narodnem kongresu. Trnski postane za svoje zaslužno delovanje major in na Filipovićevo priporočilo vitez železne krone. Nato gré s Filipovićem v Karlovec, kjer zloži krasno pesem „Junak sigetski“. V tej izborni opisuje junaštvo in vernost Zrinskega:

Ali Zrinski Siget grada neda,
Braneci ga slavno junakuje,
Mudar vodja, mudro zapovieda,
Oštar junak oštro zamahuje
I suzbija dično sve juriše *)
Poviest roda svojom krvcom piše.

V Karlovcu je preložil več povestij in izdal I. del slovečih liriških pesmij „Kriesnice“, v katerih vspodbuja Hrvatice, Srbkinje in Slovenke, naj ljubijo svoj jezik, knjigo in domovino:

Od Boga ti jezik krasan,
Kaž' nam dušo, radost pravu,
Pjevaj, pjevaj u glas jasan,
Pjevaj liepu božju slavu!

*) Naskoke.

Te svoje pesmi lepo priporoča sam pesnik
v pesmi „Knjižici toj“ pojoč:

Knjigo mala titnaja, rasti,
U zlato se sva odjeni,
Budi duhu izvor slasti,
Budi oku cviet zeleni!

Gledaj biti u voljici
Slovenskomu liepu čedu ¹⁾
I Srbkinji, Hrvatici,
Što te sve tri razumiedu.

Te svoje domoljubne „Kriesnice“, ki so
prava dika hrvaškega pesništva, nadaljeval je v
Zemunu in sremskih Karlovcih, ter je l. 1865.

¹⁾ Otroku.

izdal II. del in leta 1866. v „Naše gore listu“
III. del. Med temi zopet poje Hrvatici:

Tudjem kroju ti nedvoriš
Ni jezika neznaš ina,
Sva si naša, a što zboriš ¹⁾
Prekrasna je hrvaština.

Istega leta podaje tudi lep nauk nezvesti ženi:

Djeci svojoj majka si nevaljala ²⁾,
Od hiene ti si mrža,
Taj što s tobom bezposlicu sprovodi,
Od dužnosti dušu tvoju zavodi,

zatorej béži od njega:

Da se propast pod tobom neotvori.

V Karlovcu je tudi nekaj mesecev sam ure-
jeval list „Glasonoša“.

(Konec.)

¹⁾ Govoriš. — ²⁾ Ničvredna.

Gospa s pristave.

(Zgodovinski roman. — Spisal I. Kraljev.)

(Dalje.)

VIII. Albornož in Visconti.

Italija je bila v 14. veku jako zanimiva de-
žela. Tedaj je še krepko gorel v plemenitih
dušah ogenj mlade slobode; pošteno tekmovalje
na polju vede in umetnosti in svetovne trgo-
vine je še osrečevalo hiše z bogastvom in ven-
čalo glave s slavo. Oni slavni časi so bili, ko
je slava Dantejeva kakor svetla zvezda svetila
nad Florencijo, in ko sta Petrarca in Boccaccio
s svojimi poezijami razveseljevala svoje rojake.

V drugi polovici 14. veka smo, ko je vladal
cerkev božjo papež Urban V., na cesarskem pre-
stolu pa je sedel cesar Karol IV., modri kralj
češke države. Italija tiste dōbe sicer ni bila zdru-
žena v jedno državo, le cesar je imel nekako
idealno oblast nad krščanskimi knezi, kateri so
bili sicer čisto neodvisni. Vladali pa so: Sicilijo
kralj Friderik III. iz hiše aragonske, Napolju je
zapovedovala kraljica Ivana iz rodbine anžovske,
poročena z Andrejem, kraljičem ogerskim. Jeden
pas srednje Italije z Rimom je zavzemala cer-
kvena država, katera je imela več pokrajin, kakor
vojvodstvo Spoleto, marko ankonsko, eksarhat
Raveno, Pentapolis in Romagno: vse te skozi
ob jadranskem morju do reke Pada.

Ob času naše povesti pa je bila cerkvena
država v velikem neredu. Na zahodni strani
Apenin je bila mogočna ljudovlada mesta Flo-
rencije, poleg te so bila še nekatera druga slo-
bodna mesta. V oni prostorni in rodovitni pla-

njavi, katero opasujejo visoke planine kakor
mogočen zid, in kjer se pretakajo reke Pad,
Ticin, Mincio, Adiža s Sočo kakor srebrne niti,
bilo je za one dōbe več gospodarjev. Najbliže
Slovincem, deloma celó njihov gospodar v cer-
kvenih in državnih rečeh, je bil patrijarh oglejski,
tedaj Ludovik I. della Torre iz rodbine milanske.
Njegov mogočni sosed pa je bil Frančišek Car-
rara, gospod v Padovi in pokrajini. Dalje proti
zahodu je bila marka Verona, v kateri je gospo-
daril Cane della Scala. Prav na meji proti Fran-
cozom je bila grofija savojska; vso drugo lom-
barško planjavo je pa vladala hiša Viscontijev
iz Milana.

Viscontiji so prišli do prvaštva in vlade onim
potem, kakor većinoma poglavarji drugih italskih
mest. Po dolgotrajnih medsebojnih bojih je sled-
njič zmagala jedna rodbina nad vsemi drugimi,
in tej je pripadlo samo po sebi prvaštvo. V
Milanu sta se kosali rodbini Visconti in della
Torre; prva se je obdržala po mnogih težavah,
nasprotniki pa so se upognili ali so pobegnili.

Ker je bil Milan najmogočnejše lombarško
mesto, imel je že sam ob sebi neko prvaštvo,
še več pa so mu pridobili prebrisani in vojeviti
Viscontiji. Polagoma so bila vsa sosedna mesta
odvisna od Milana, in vojna, katero je sedaj
postavil na noge Barnaba Visconti, nabirala se
je iz več odvisnih mest, katera so: Piacenza,
Parma, Bologna, Lodi, Bobbio, Cremona, Crema,
Bergamo, Brescia, Como, Novara, Vercelli, Asti,

Ivan vitez Trnski.

(Spisal V. Cajnko.)

(Konec.)

Ko postane Trnski l. 1867. podpolkovnik in poročevalec pri glavnem vojnem poveljništvu v Zagrebu, sproži med domoljubi misel, da bi se osnoval

nov leposlovni list „Vienac“. Tako je Trnski oče današnjega „Vienca“, kateri je letos stopil v 26. leto. „Vienac“ je doživel od svojega začetka do današnjega dne različno usodo, milo in nemilo. Razni so mu bili uredniki, razni so-trudniki. Tudi smer njegova ni bila vedno jednaka, kakor ni iste vrste in iste cene njegova vsebina.

Z marsičim se nikakor ne vjemamo, kar tu ali tam naznanja ali objavlja ta list. A to je znano, da so mu bili

na strani skoro vsi boljši hrvaški pisatelji in da se je zato list vsaj trudil hoditi po srednji in zmerni poti umetnosti in vede. Drugi listi so vstali poleg njega, a so tudi izginili. „Vienac“

je doživel že častitljivo število let. Ker imamo tu priliko, izražamo le željo, da bi se „Vienac“ odločno oklepal načel svojega ustanovitelja, vi-

teza Trnskega, blagega podpornika in pisatelja Ad. Veberja, slavnega Račkega in drugih mož, katere spoštuje vsak pravi domoljub. Tudi naj bi zlasti pri prevodih skrbno izbiral to, kar res koristi narodu.

Tako bode „Vienac“ tudi zanaprej zastopal hrvaško razumništvo in si utrdil bodočnost.

Pa vrnimo se k svojemu predmetu!

Trnski je v začetku tudi skrbel za svoj list kot oče za svojega otroka. Ko je leta 1869. začel „Vienac“ izhajati, podal

nam je Trnski že prvo leto mnogo prav lepih pesmij, med katerimi je tudi več balad; napisal je povesti: „Krupna šala“, „Krasna žena“, „Sielo“, „Smiešan drug“, „Posestrima Poljakinja“ in

Ivan vitez Trnski.

„Mali sudac veliki griješnik“ in preložil več pesmij in povestij. — In tako je bilo v „Viencu“ skoraj v vsaki številki kaj od Trnskega do l. 1876. Med njegovimi pesmimi v „Viencu“ so posebno lepe med drugimi „Mornarska“ in „Zdravo, Marijo“. V prvi tolaži mornarje, ko zapuščajo mili dom in gredó na široko morje:

U dalj nam je počí,
Bog će nam pomoći,
Vjera jači našu čud.

A v pesmi „Zdravo, Marijo!“ opisuje, kako na glas zvonov kristijani po celem svetu pozdravljajo nebeško kraljico, posebno pa so jo pozdravljali v težkih turških bojih:

Turčin kleti duše nema,
Robi, plienja, zemlje svoji,
Sva Evropa nanj se sprema¹⁾,
Sviet se gadnog²⁾ robstva boji,
Zvono nuka³⁾ i sokoli,
Zvono zvoni, sviet se moli:
Zdravo, Marijo, Boga što rodi,
Čete kršćanske k pobjedi vodi!

Krasna je tudi pesem „Česki gudač“; godec se tolaži „Što Česi dugo trpe svi“, ko pride med Slovane, ker:

Tad doma sam ti ja,
Jer duše bol i srca gnjev
Razumie mili brat.

Trnski ni samo sam veliko spisal za „Vienac“, znal je tudi pridobiti zanj tedanje najboljše pisatelje. On je spisal samo za „Vienac“ dva in dvajset povestij, prelagal pesmi in povesti najboljših slovanskih, romanskih in nemških pesnikov in pisateljev. Tudi našo Prešernovo „Luna sije“ je preložil Trnski. Evo nekoliko kitic njegovega prevoda:

Mjesec sija,
Bat odbija
Trudni, kasni, noćni sat;
Nepoznane
Dosle rane
Ah ne dađu meni spat.

Ti si kriva,
Željo živa,
Nesmiljena draga ojl!
Ranjavaš me,
Osvajaš me,
Ne daš prosnut čas mi koj.

Trnski je spisal več poučnih spisov, med katerimi je najimenitnejši „O našem stihotvorstvu“.

¹⁾ Pripravljaja. — ²⁾ Gnusnega. — ³⁾ Priganja.

S to razpravo je položil Trnski temelj današnjemu merilu v hrvaških pesmih, pa je zato po pravici dobil častno ime „očeta hrvaške metrike“.

Za svoje pesmi je Trnski izbiral vedno najlepše ideje, zatorej precēj spoznaš iz samih pesmij značaj in plemenito srce pesnikovo. Trnski je zagovarjal povsod zločnost med Slovani, posebno pa južnimi:

Sloga, ljubav, pošten glas
Neka spaja nas!

in še lepše v domoljubni pesmi „Zastava“:

Daj pomози, Bože veli:
Da budemo složni, cieli,
Da ga nema tko nas dieli.

Pesnik pa tudi spoznava, da brez blagoslova nebeškega Očeta, katerega vsemogočnost proslavlja v krasni pesmi „Pobožnica“, ne more biti domovina srečna:

Divan si tolikim
Divnim stvorovima
I njih strojem, redom
Silnim razlikama,

zatorej:

Božjem veličanstvu
Nek se milje pieva,
Kamo što ga pieva
Slavulj mu i ševa.¹⁾

Slava u viek veka
Bogu na visini!
Blago i mir božji
Miloj domovini!

Ker pa „Na mladijeh sviet ostaje“, moramo skrbeti za krepost mladine, kakor to krasno opisuje, proslavljajoč mladost v pesmi „Slava mladosti“:

Blago našoj omladini,
Ako shvaća²⁾, što nam vriedi,
Blago miloj otačbini,
Kad joj mladež sreći gledí.

Za „Društvo svetega Jeronima“ ima Trnski mnogo zaslug, ker od njegovega početka pa do danes piše največ pesem in povestij za preprosto ljudstvo. Povesti so mu poljudne in jako poučljive; med vsemi povestmi Trnskega je najlepša in najboljša: „Učitelj Dobrašín“, ki jo je l. 1871. izdala družba sv. Jeronima. Ta povest je znana i Slovencem; nekateri trdijo, da je v nji hotel proslaviti škofa Dobrilo. V tej povesti

¹⁾ Škorjanec. — ²⁾ Razume.

je pokazal, kako naj vsak učitelj, kakor „Dobrašin“, in duhovnik, kakor Dobrila, izpolnjuje dolžnosti svojega poklica, in izvestno bo srečna domovina. Pa pokazal je tudi, kako treba pisati za preprosto ljudstvo, da mu bo knjiga všeč: zajemati treba, kakor on, iz obilnega vrela „narodnega blaga“, ki v sebi krije toliko zdrave modrosti, kakor pri malokaterem narodu.

Da imajo Hrvatje dovolj pisateljev, kakor je Trnski, imela bi družba sv. Jeronima danes mnogo več udov med preprostim ljudstvom, kakor jih ima. — V „Danici“, najljubšem hrvaškem koledarju, podaje Trnski skoro vsako leto kako pesem, povest ali poučen spis; leta 1876. je priobčil v njem gledališko veselo igro „Pisar i izpisanik“, da bi se igrala med preprostim hrvaškim ljudstvom.

Največ pa je za ta svetojeronimski koledar zložil pesmij, izmed katerih so nekatere polne najlepših mislij, kakor „Proljetna težačka“, v kateri opisuje, kako kmet prosi božjega blagoslova:

Blagoslovi naše trude,
Da i kljastu¹⁾, da i hromu,
Da sirotam dara bude,
Svega dosta svemu domu!

a v pesmi „Istarski se Hrvati brate“ priporočujoč bratovstvo Hrvatov v Istri vnema srca za radodarnost:

Svaki darak, kojim svoj se štiti,
Svaki dinar za dušu će biti,
Svaku žrtvu Bog će nam naplatit,
Zemlje plodom trostrukim nam vratit.

Od Trnskega imajo Hrvatje tudi več cerkvenih pesmij; tako je preložil krasno pesem „Stabat mater“, katero so na Strossmayerjevo priporočilo sprejela vsa hrvaška škofijstva; potem pesem za sv. Cirila in Metoda „Presveta nam godina se javi“ in druge.

Med vsemi njegovimi pesmimi pa je najlepša „Sveta priča“ o sv. Cirilu in Metodu, katero je zložil o tisočletnici, kar sta sv. brata med Slovani začela sejati seme Kristusove vere. Trnski v tej pesmi opisuje življenje in delovanje slovanskih bratov, ki sta svojo mladost posvetila nauku:

Oba brata velika su uma:
Pak jim svaka mili se vrlina
Brzo sviknu²⁾ svakom' nastojanju,

Nijedan jim nedodija¹⁾ posó,
Nijedna jim nesmeta²⁾ tegoba,
Nijedna jih nestraší pogibelj,
Svetoduhom snagom opasani,
Boga puni te božjom s pomoći
Za nečim će uzvišenim poći!

in kot taka ne marata za nobeno čast in odlikovanje in radostno odrineta na Moravsko h knezu Rastislavu, kateremu piše sam Mihajl:

Šaljem tebi do dva učenjaka,
Dva po rodu i po Bogu brata,
Što od mene darove ti nose
In nose ti knjige i molitve,
Što jih na vaš jezik prevedoše,
Da pristane narod tvoj uz one,
Što jezikom svojim slave Boga!

Trnski blagruje srečno moravsko zemljo o prihodu sv. bratov; ali ko sta začela:

Podučavat malo i veliko,
Širila se vjera Isusova,
Širila se vjerom slovjenština,
Što se čulo pri oltaru božjem,
U grudih³⁾ se rodu odzivalo,

tožili so ju nemški duhovniki; zato se gresta opravičevati v Rim čez naše slovenske dežele, kjer

Gdje se svrate, tu sjeme usiju;
Odkle krenu, klasje se talasa!

Ko prideta sv. brata v Rim z ostanki svetega Klementa, sprejmejo ju jako slovesno in

Rim vaskolik prizna i povladi
Sveto pravo slovu slovjenскому.

Konstantin postane škof in si dá ime Ciril s papeževim privoljenjem, in tako ostane Metod sam. Njega sedaj poprosi Kocel, knez panonski, da bi prišel učiti njegov narod. Trnski nam lepo opisuje Metodov trud:

I stara⁴⁾ se i svagdje se nadje,
Neuputne mudro rukovodi,
A mlitave⁵⁾ slobodi i jači,
Goropadne⁶⁾ umljem zaokuplja
I na brzu pokoru naginje,
Mladost puti, milo uzpiruje,
Na njoj sreću Slovjenstva temelji.

Potem opisuje, koliko je Metod moral pretrpeti, a vendar doseže, da v Rimu za vselej priznajo slovensko liturgijo:

Trudoljubno, hlabro izvojeva,
Svete knjige, da nam Rim odobri,
I slovjenško liepo bogoštovlje
I da nitko više vlastan, nebi
Napadat nam tu svetinju staru!

¹⁾ Pohabljen. — ²⁾ Privaditi se.

¹⁾ Presedati, naveličati se. — ²⁾ Ovirati. — ³⁾ Prsi. — ⁴⁾ Skrbeti. — ⁵⁾ Slab. — ⁶⁾ Divji.

Ko je leta 1869. Njegovo Veličanstvo cesar Franc Jožef potoval po vojaški Krajini, bil je Trnski v cesarskem spremstvu ter je cesarju razlagal želje raznih poslanstev in v cesarskem imenu tudi odgovarjal v popolno zadovoljstvo cesarjevo in je zato bil izredno imenovan za polkovnika. Ko so potem l. 1872. Krajino razvojačili, postal je Trnski prvi veliki župan belovarski, ali kmalu se je za to čast zahvalil, ker mu vest in njegov značaj nista dopuščala, da bi povsem zvrševal vladne naloge. Dobivši o tej priliki komturski Franc Jožefov red, preselil se je v Zagreb, kjer je bil kmalu pridružen k zapovedujočemu generalu. Tukaj je dobil obilo dela, katero je opravljal vestno. Preložil je izborna več znanstvenih del: o nedostatku vode v gorenji Krajini, o uravnavi Save, o lepoti hrvaške Krajine in kako jo ohraniti, kar je radi nedostatnih izrazov bilo dokaj težavno in je jedino on mogel izraze zajeti iz naroda, med katerim je živel in služboval.

Trnski je mnogo storil tudi za hrvaško gledališče, preložil in priredil je več gledaliških iger.

Leta 1885. je stopil v pokoj, nastanivši se v Zagrebu, ali njegov bistri um še vedno deluje za mili narod. Leta 1887. so Hrvati dostojno proslavili petdesetletnico njegovega književnega delovanja, kateri slavi so se i Slovenci pridružili, a Matica hrvaška ga je odlikovala tako, da ga je imenovala svojim častnim udom.

Trnskega jezik je lep in naroden, obogatil ga je z mnogimi novimi izrazi iz naroda, med katerim je živel. Oblika mu je gladka, mera različna. Trnski je presadil in udomačil v hrvaškem pesništvu mnoge ptuje verze in mere.

Prepričan, da narod ničesar toliko ne potrebuje, kakor dobrih književnih plodov, spisal je Trnski mnogo lepih in poučnih spisov. Največ njegovega književnega delovanja je nagromadenega v „Viencu“, mnogo raztresenega po raznih listih. Dobro bi bilo, ko bi se izbrale in izdale njegove najboljše pesmi, povesti in spisi, ker tako bi Hrvati najbolj odlikovali samega pesnika, na katerega morajo biti vedno ponosni.

Trnski bo težko to srečo dočakal, najbrž:

Potomci šele prav častili ga bodo,
Ker deloval je za vero, dom, slobodo.

Pevčeva izpoved.

Ko je z dušo mi življenja
V prsih zabrstela kal,
Stvarnik meni koprnenja
In v srcé je pesmij dal.
Hvala Tebi med naródi,
Večni, dobri Stvarnik moj,
Da si meni vélel: Bódi!
Da si meni vélel: Pój!

Tvoje, Gospodar, povélje
Od mladosti sem vršil:
V strune dihal misli, želje,
Rádost, žalost v pesem lil;
Vendar, Oče ljubeznívi,
Zémlja je dolina zmot,
V nji pri svetem jaz pozívi
Pravi sem izgréšil pot!

Ob srebrnih strun zvenénji
Sén je nékoč me obstrl,
V rádostnem tedáj drhténji
Prízor zapeljív sem zrl:
Stol kraljévski, veličájni,
Naodet v bliščóben kras,
A na njem v lepóti bájni
Bôginje vzneséni stas.

Bôginja bilà je — sláve;
Ob prestólu vrste móž
Stale sredi so planjave,
Nakrašéne s cvetjem rož —
In pozvala je krdela,
Pristopíli so možje:
Z lávori nje roka bela
Vsem ovila je glavé . . .

Tebi torej pevec slábi
Pesmij Tvojih vračam dar,
Tebe níkdar več ne zábi
Pevčeve ljubezni žar —
Ti pa nékoč v rajskem svíti,
Stvarnik moj in Utočník,
Pevca Ti, Gospod, me kíti
Z vencem večnih lavorik!

Méni pa zatrepetala
V snú je duša tisti hip,
V žilah burno kri zaplala,
Glásno bil srcá utrip — —
Pôtlej sén je čarujúči
Svoj zagnil mi obráz,
A po bôginji cvetoči
Koprnel odslej sem jaz . . .

Milost, Oče dobrotljívi!
Zémlja je dolina zmot,
V nji pri pevskem jaz pozívi
Pravi sem izgréšil pot.
Danes vem, da prêstol oni
Slave — v prah se razdrobí,
In da vencev milijoni
Žéljne le slepé — očí!

Mih. Opeka.